Prótagorás

Fragmenta DK 80 B

ΠΡΩΤΑΓΟΡΟΥ ΑΛΗΘΕΙΑ ἢ ΚΑΤΑΒΑΛΛΟΝΤΕΣ

B 1 /1 = Sextos Empeirikos, Adversus mathematicos VII, 60
καὶ Πρωταγόραν δὲ τὸν ᾿Αβδηρίτην ἐγκατέλεξάν τινες τῶι χορῶι τῶν ἀναιρούντων τὸ κριτήριον φιλοσόφων, ἐπεί φησι πάσας τὰς φαντασίας καὶ τὰς δόξας ἀληθεῖς ὑπάρχειν καὶ τῶν πρός τι εἶναι τὴν ἀλήθειαν διὰ τὸ πᾶν τὸ φανὲν ἢ δόξαν τινὶ εὐθέως πρὸς ἐκεῖνον ὑπάρχειν. ἐναρχόμενος γοῦν τῶν Καταβαλλόντων ἀνεφώνησε·
πάντων χρημάτων μέτρον ἐστὶν ἄνθρωπος, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστιν, τῶν δὲ οὐκ ὄντων ὡς οὐκ ἔστιν.

B 1 /2 = Platón, Theaetetus 151e-152a
Κινδυνεύεις μέντοι λόγον οὐ φαῦλον εἰρηκέναι περὶ ἐπιστήμης, ἀλλ᾿ ὃν ἔλεγε καὶ Πρωταγόρας. τρόπον δέ τινα ἄλλον εἴρηκε τὰ αὐτὰ ταῦτα. φησὶ γάρ που πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπον εἶναι, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστι, τῶν δὲ μὴ ὄντων ὡς οὐκ ἔστιν. ἀνέγνωκας γάρ που;
᾿Ανέγνωκα καὶ πολλάκις.
Οὐκοῦν οὕτως πως λέγει, ὡς οἷα μὲν ἕκαστα ἐμοὶ φαίνεται, τοιαῦτα μὲν ἔστιν ἐμοί, οἷα δὲ σοί, τοιαῦτα δὲ αὖ σοί· ἄνθρωπος δὲ σύ τε κἀγώ;
... ἆρ᾿ οὐκ ἐνίοτε πνέοντος ἀνέμου τοῦ αὐτοῦ ὁ μὲν ἡμῶν ῥιγῶι, ὁ δ᾿ οὔ; καὶ ὁ μὲν ἠρέμα, ὁ δὲ σφόδρα;
Καὶ μάλα.
Πότερον οὖν τότε αὐτὸ ἐφ᾿ ἑαυτοῦ τὸ πνεῦμα ψυχρὸν ἢ οὐ ψυχρὸν φήσομεν, ἢ πεισόμεθα τῶι Πρωταγόραι ὅτι τῶι μὲν ῥιγῶντι ψυχρόν, τῶι δὲ μὴ οὔ;
῎Εοικεν.
Οὐκοῦν καὶ φαίνεται οὕτως ἑκατέρωι;
Ναί.
Τὸ δέ γε φαίνεται αἰσθάνεται ἔστιν;
῎Εστιν γάρ.
Φαντασία ἄρα καὶ αἴσθησις ταὐτὸν ἔν τε θερμοῖς καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις. οἷά γ᾿ ἄρ᾿ αἰσθάνεται ἕκαστος, τοιαῦτα ἑκάστωι καὶ κινδυνεύει εἶναι.

B 1 /3 = Platón, Theaetetus 161c
(Σωκράτης·) Τὰ μὲν ἄλλα μοι πάνυ ἡδέως εἴρηκεν, ὡς τὸ δοκοῦν ἑκάστωι τοῦτο καὶ ἔστιν· τὴν δ᾿ ἀρχὴν τοῦ λόγου τεθαύμακα, ὅτι οὐκ εἶπεν ἀρχόμενος τῆς

᾽Αληθείας ὅτι πάντων χρημάτων μέτρον ἐστὶν ὗς ἢ κυνοκέφαλος ἤ τι ἄλλο ἀτοπώτερον τῶν ἐχόντων αἴσθησιν, ἵνα μεγαλοπρεπῶς καὶ πάνυ καταφρονητικῶς ἤρξατο ἡμῖν λέγειν, ἐνδεικνύμενος ὅτι ἡμεῖς μὲν αὐτὸν ὥσπερ θεὸν ἐθαυμάζομεν ἐπὶ σοφίαι, ὁ δ᾽ ἄρα ἐτύγχανεν ὢν εἰς φρόνησιν οὐδὲν βελτίων βατράχου γυρίνου, μὴ ὅτι ἄλλου του ἀνθρώπων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΝΤΟΣ

B 2 = Porfyrios, ἀπὸ τοῦ α τῆς Φιλολόγου ἀκροάσεως = Eusebios, Praeparatio Evangelica X, 3, 25

σπάνια δὲ τὰ τῶν πρὸ τοῦ Πλάτωνος γεγονότων βιβλία· ἐπεὶ ἴσως πλείους ἄν τις ἐφώρασε τοῦ φιλοσόφου <κλοπάς>· ἐγὼ δ᾽ οὖν ἧι κατὰ τύχην περιπέπτωκα Πρωταγόρου τὸν Περὶ τοῦ ὄντος ἀναγινώσκων λόγον πρὸς τοὺς ἓν τὸ ὂν εἰσάγοντας τοιαύταις αὐτὸν εὑρίσκω χρώμενον ἀπαντήσεσιν· ἐσπούδασα γὰρ αὐταῖς λέξεσι τὰ ῥηθέντα μνημονεύειν. Euseb. fügt ζυ καὶ ταῦτ᾽ εἰπὼν διὰ πλειόνων τίθησι τὰς ἀποδείξεις.

ΜΕΓΑΣ ΛΟΓΟΣ

B 3 = Annecd. Par. I, 171, 31 de Hippomacho B 3 (ed. Bohler Sophistae Protrept. fr. Lips. 1903; Πρωταγορας 46, 5)

ὅτι ἐν τῶι ἐπιγραφομένωι Μεγάλωι Λόγωι ὁ Πρωταγόρας εἶπε·

φύσεως καὶ ἀσκήσεως διδασκαλία δεῖται

καὶ

ἀπὸ νεότητος δὲ ἀρξαμένους δεῖ μανθάνειν.

οὐκ ἂν δὲ ἔλεγε τοῦτο, εἰ αὐτὸς ὀψιμαθὴς ἦν, ὡς ἐνόμιζε καὶ ἔλεγεν ᾽Επίκουρος περὶ Πρωταγόρου (fr. 173 Us. 68 A 9).

ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ

B 4

περὶ μὲν θεῶν οὐκ ἔχω εἰδέναι, οὔθ᾽ ὡς εἰσὶν οὔθ᾽ ὡς οὐκ εἰσὶν οὔθ᾽ ὁποῖοί τινες ἰδέαν· πολλὰ γὰρ τὰ κωλύοντα εἰδέναι ἥ τ᾽ ἀδηλότης καὶ βραχὺς ὢν ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου.

B 4 /1 = Eusebios, Praeparatio Evangelica XIV, 3, 7

ὁ μὲν γὰρ Δημοκρίτου γεγονὼς ἑταῖρος ὁ Πρωταγορας ἄθεον ἐκτήσατο δόξαν· λέγεται γοῦν τοιᾶιδε κεχρῆσθαι εἰσβολῆι ἐν τῶι Περὶ θεῶν συγγράμματι·

περὶ μὲν θεῶν οὐκ οἶδα οὔθ᾽ ὡς εἰσὶν οὔθ᾽ ὡς οὐκ εἰσὶν οὔθ᾽ ὁποῖοί τινες ἰδέαν.

B 4 /2 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 51 (cfr. A 1)
περὶ μὲν θεῶν οὐκ ἔχω εἰδέναι, οὔθ᾽ ὡς εἰσὶν οὔθ᾽ ὡς οὐκ εἰσὶν. πολλὰ γὰρ τὰ κωλύοντα εἰδέναι ἥ τ᾽ ἀδηλότης καὶ βραχὺς ὢν ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου.

ΑΝΤΙΛΟΓΙΩΝ ΑΒ

B 5 /1 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum III, 37
Εὐφορίων (fr. 152 Scheidweiler) δὲ καὶ Παναίτιος (fr. 50 Fowler) εἰρήκασι πολλάκις ἐστραμμένην εὑρῆσθαι τὴν ἀρχὴν τῆς Πολιτείας, ἣν Πολιτείαν ᾽Αριστόξενός (fr. 33; FHG II, 282) φησι πᾶσαν σχεδὸν ἐν τοῖς Πρωταγόρου γεγράφθαι ᾽Αντιλογικοῖς.

B 5 /2 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum III, 57
Πολιτείας ... ἣν καὶ εὑρίσκεσθαι σχεδὸν ὅλην παρὰ Πρωταγόραι ἐν τοῖς ᾽Αντιλογικοῖς φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῆς ἱστορίας δευτέρωι (fr. 21; FHG III, 580).

ΤΕΧΝΗ ΕΡΙΣΤΙΚΩΝ

B 6 /1 = Cicero, Brut. 12, 46
scriptasque fuisse et paratas a Protagora rerum inlustrium disputationes, quae nunc communes appellantur loci.

B 6 /2 = Qunitil. III, 1, 10
Abderites Protagoras, a quo decem milibus denariorum didicisse artem, quam edidit, Euathlus dicitur.

B 6 /3 = Quintil. III, 1, 12 (Prodikos A 10)
horum primi communis locos tractasse dicuntur Protagoras, Gorgias, affectus Prodicus et Hippias et idem Protagoras et Thrasymachus.

B 6a = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 51
πρῶτος ἔφη (Πρωταγόρας) δύο λόγους εἶναι περὶ παντὸς πράγματος ἀντικειμένους ἀλλήλοις.

B 6b = Aristotelés, Rhetorica II, 24; p. 1402a23 (cfr. A 21)
... τὸν ἥττω ... λόγον κρείττω ποιεῖν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

B 7 = Aristotelés, Metaphysica II, 2; p.. 997b 32
οὐδὲ τοῦτο ἀληθές, ὡς ἡ γεωδαισία τῶν αἰσθητῶν ἐστι μεγεθῶν καὶ φθαρτῶν· ἐφθείρετο γὰρ ἂν φθειρομένων. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῶν αἰσθητῶν ἂν εἴη μεγεθῶν οὐδὲ περὶ τὸν οὐρανὸν ἡ ἀστρολογία τόνδε. οὔτε γὰρ αἱ αἰσθηταὶ γραμμαὶ τοιαῦταί εἰσιν οἵας λέγει ὁ γεωμέτρης· οὐθὲν γὰρ εὐθὺ τῶν αἰσθητῶν οὕτως οὐδὲ στρογγύλον· ἅπτεται γὰρ τοῦ κανόνος οὐ κατὰ στιγμὴν ὁ κύκλος, ἀλλ᾽ ὥσπερ Πρωταγόρας ἔλεγεν ἐλέγχων τοὺς γεωμέτρας, οὔτε ...

ΠΕΡΙ ΠΑΛΗΣ

B 8 /1 = Platón, Sophista 232d-e
τά γε μὴν περὶ πασῶν τε καὶ κατὰ μίαν ἑκάστην τέχνην, ἃ δεῖ πρὸς ἕκαστον αὐτὸν τὸν δημιουργὸν ἀντειπεῖν, δεδημοσιωμένα που καταβέβληται γεγραμμένα τῶι βουλομένωι μαθεῖν.
Τὰ Πρωταγόρειά μοι φαίνει περί τε πάλης καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν εἰρηκέναι ...

B 8 /2 = Platón, Sophista 233a
Πῶς οὖν ἄν ποτέ τις πρός γε τὸν ἐπιστάμενον αὐτὸς ἀνεπιστήμων ὢν δύναιτ᾽ ἂν ὑγιές τι λέγων ἀντειπεῖν;
Οὐδαμῶς.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΑΡΧΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ
ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΤΙΜΙΑΣ
ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΩΝ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΥΚ ΟΡΘΩΣ ΤΟΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΠΡΑΣΣΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΟΣ
ΔΙΚΗ ΥΠΕΡ ΜΙΣΘΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΙΔΟΥ

B 9 = Pseudo-Plútarchos, Cons. ad Apoll. 33; p. 118e
Περικλέα δὲ τὸν ᾿Ολύμπιον προσαγορευθέντα διὰ τὴν περὶ τὸν λόγον καὶ τὴν σύνεσιν ὑπερβεβλημένην δύναμιν, πυθόμενον ἀμφοτέρους αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς μετηλλαχέναι τὸν βίον Πάραλόν τε καὶ Ξάνθιππον ὥς φησι Πρωταγόρας εἰπὼν οὕτως·
᾽τῶν γὰρ υἱέων νεηνιῶν ὄντων καὶ καλῶν, ἐν ὀκτὼ δὲ ταῖς πάσῃσιν ἡμέρῃσιν ἀποθανόντων, νηπενθέως ἀνέτλη· εὐδίης γὰρ εἴχετο, ἐξ ἧς πολλὸν ὤνητο κατὰ πᾶσαν ἡμέρην εἰς εὐποτμίην καὶ ἀνωδυνίην καὶ τὴν ἐν τοῖς πολλοῖσι δόξαν· πᾶς

γάρ τίς μιν ὁρῶν τὰ ἑαυτοῦ πένθεα ἐρρωμένως φέροντα, μεγαλόφρονά τε καὶ ἀνδρεῖον ἐδόκει εἶναι καὶ ἑαυτοῦ κρείσσω, κάρτα εἰδὼς τὴν ἑαυτοῦ ἐν τοιοῖσδε πράγμασιν ἀμηχανίην᾽·

τοῦτον γὰρ εὐθὺς μετὰ τὴν προσαγγελίαν ἀμφοτέρων τῶν υἱέων οὐδὲν ἧττον ἐστεφανωμένον κατὰ τὸ πάτριον ἔθος καὶ λευχειμονοῦντα δημηγορεῖν ᾽βουλάς τ᾽ ἐξάρχοντ᾽ ἀγαθὰς᾽ (Hom. B 273) πρός τε τὸν πόλεμον ἐπιπαρορμῶντα τοὺς Ἀθηναίους.

B 10 = Stobaios, Anthologium III, 29, 80
Πρωταγόρας ἔλεγε μηδὲν εἶναι μήτε τέχνην ἄνευ μελέτης μήτε μελέτην ἄνευ τέχνης.